

GUIA DOCENT DE CENTRES ISEACV
GUÍA DOCENTE DE CENTROS ISEACV
Curs / Curso
2025/2026

1 Dades d'identificació de l'assignatura Datos de identificación de la asignatura					
Nom de l'assignatura Nombre de la asignatura	DISSENY DE PERSONATGE DISEÑO DE PERSONAJE				
Crèdits ECTS Créditos ECTS	3	Curs Curso	3r 3º	Semestre Semestre	1r 1º
Tipus de formació Tipo de formación bàsica, específica, optativa básica, específica, optativa	Obligatòria Obligatoria	Idioma/es en que s'imparteix l'assignatura Idioma/s en que se imparte la asignatura			Castellà Castellano
Matèria Materia	DISSENY DE PERSONATGE DISEÑO DE PERSONAJE				
Títol Superior Título Superior	TÍTOL SUPERIOR D'ART DRAMÀTIC TÍTULO SUPERIOR DE ARTE DRAMÁTICO				
Especialitat Especialidad	DIRECCIÓ ESCÈNICA DIRECCIÓN ESCÉNICA				
Centre Centro	ESCOLA SUPERIOR D'ART DRAMÀTIC DE VALÈNCIA ESCUELA SUPERIOR DE ARTE DRAMÁTICO DE VALENCIA				
Departament Departamento	DIRECCIÓ ESCÈNICA I ESCENOGRAFIA DIRECCIÓN ESCÉNICA Y ESCENOGRAFÍA				
Professorat Profesorado	JOSE MARIA ADAME PUERTO				
e-mail e-mail	jm.adamepuerto@iseacv.gva.es				

1.1 Objectius generals i contribució de l'assignatura al perfil professional de la titulació <i>Objetivos generales y contribución de la asignatura al perfil profesional de la titulación</i>
Estudi dels conceptes bàsics d'indumentària teatral i coneixement de la història de la indumentària. Integració dramàtica en la posada en escena. Introducció al llenguatge de la imatge. (DOGV 6648, 10.11.2011). <i>Estudio de los conceptos básicos de indumentaria teatral y conocimiento de la historia de la indumentaria. Integración dramática en la puesta en escena. Introducción al lenguaje de la imagen. (DOGV 6648, 10.11.2011).</i>

1.2 Coneixements previs

Conocimientos previos

Requisits previs, mínims o necessaris per a cursar l'assignatura. Coneixements recomanats i/o relació amb altres assignatures de la mateixa titulació
Requisitos previos, mínimos o necesarios para cursar la asignatura. Conocimientos recomendados y/o relación con otras asignaturas de la misma titulación

Sense requisits, no existeix cap relació per a cursar l'assignatura.

Sin requisitos, no existe ninguna relación para cursar la asignatura.

2 Competències de l'assignatura

Competencias de la asignatura

Les competències venen establides en els plans d'estudis publicats en la corresponent orde de 2 de novembre de 2011. És convenient detallar el grau de contribució de l'assignatura a l'adquisició i desenvolupament de cada competència (molt, prou, un poc, poc).
Las competencias vienen establecidas en los planes de estudios publicados en la correspondiente orden de 2 de noviembre de 2011. Es conveniente detallar el grado de contribución de la asignatura a la adquisición y desarrollo de cada competencia (mucho, bastante, algo, poco).

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES:

CE3. Planificar i conduir el procés general de creació aplicant la metodologia de treball pertinent.

CE4. Investigar per concebre i fonamentar el procés creatiu personal, tant pel que fa a la metodologia de treball com a la renovació estètica.

COMPETÈNCIES GENERALS:

CG1. Fomentar l'autonomia i autoregulació en l'àmbit del coneixement, les emocions, les actituds i les conductes, mostrant independència en la recollida, anàlisi i síntesi de la informació, en el desenvolupament de les idees i arguments d'una forma crítica i en la capacitat d'acte motivar-se i organitzar-se en els processos creatius.

CG2. Comprendre psicològicament i empatitzar per entendre i sentir les vides, situacions i personalitats alienes, utilitzant de manera eficaç les seves capacitats d'imaginació, intuïció, intel·ligència emocional i pensament creatiu per a la solució de problemes, desenvolupant la seva habilitat per pensar i treballar amb flexibilitat, adaptant-se als altres i a les situacions canviants del treball, així com la consciència i l'ús saludable del propi cos i de l'equilibri necessari per respondre als requisits psicològics associats a l'espectacle.

CG5. Fomentar l'expressió i creació personal, integrant els coneixements teòrics, tècnics i pràctics adquirits; mostrant sinceritat, responsabilitat i generositat en el procés creatiu; assumint el risc, tolerant el fracàs i valorant de manera equilibrada l'èxit social.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS:

CT1. Organitzar i planificar el treball de forma eficient i motivadora.

CT3. Solucionar problemes i prendre decisions que responguen als objectius del treball que es realitza.

CT9. Integrar-se adequadament en equips multidisciplinaris i en contextos culturals diversos.

CT14. Dominar la metodologia de recerca de projectes, idees i solucions viables.

CT15. Treballar de forma autònoma i valorar la importància de la iniciativa i l'esperit emprenedor en l'exercici professional.

2 Competències de l'assignatura

Competencias de la asignatura

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

CE3. Planificar y conducir el proceso general de creación aplicando la metodología de trabajo pertinente.

CE4. Investigar para concebir y fundamentar el proceso creativo personal, tanto en lo que se refiere a la metodología de trabajo como a la renovación estética.

COMPETENCIAS GENERALES:

CG1. Fomentar la autonomía y autorregulación en el ámbito del conocimiento, las emociones, las actitudes y las conductas, mostrando independencia en la recogida, análisis y síntesis de la información, en el desarrollo de las ideas y argumentos, de una forma crítica y en la capacidad de automotivarse y organizarse en los procesos creativos.

CG2. Comprender psicológicamente y empatizar para entender y sentir las vidas, situaciones y personalidades ajenas, utilizando de manera eficaz sus capacidades de imaginación, intuición, inteligencia emocional y pensamiento creativo para la solución de problemas, desarrollando su habilidad para pensar y trabajar con flexibilidad, adaptándose a los demás y a las situaciones cambiantes del trabajo, así como la conciencia y el uso saludable del propio cuerpo y del equilibrio necesario para responder a los requisitos psicológicos asociados al espectáculo.

CG5. Fomentar la expresión y creación personal, integrando los conocimientos teóricos, técnicos y prácticos adquiridos; mostrando sinceridad, responsabilidad y generosidad en el proceso creativo; asumiendo el riesgo, tolerando el fracaso y valorando de manera equilibrada el éxito social.

COMPETENCIAS TRANSVERSALES:

CT1. Organizar y planificar el trabajo de forma eficiente y motivadora.

CT3. Solucionar problemas y tomar decisiones que respondan a los objetivos del trabajo que se realiza.

CT9. Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares y en contextos culturales diversos.

CT14. Dominar la metodología de investigación de proyectos, ideas y soluciones viables.

CT15. Trabajar de forma autónoma y valorar la importancia de la iniciativa y el espíritu emprendedor en el ejercicio profesional.

3 Resultats d'aprenentatge

Resultados de aprendizaje

RESULTATS D'APRENTATGE RESULTADOS DE APRENDIZAJE	COMPETÈNCIES RELACIONADES COMPETENCIAS RELACIONADAS
En acabar amb èxit aquesta assignatura, l'alumnat serà capaç de:	
R1. Conèixer els continguts teòrics de l'assignatura.	CT13, CG5, CE4
R2. Entendre la contribució del disseny del personatge al sentit dramàtic global de l'escenificació.	CG2, CE3
R3. Saber analitzar la informació en textos i imatges.	CG2
R4. Analitzar i planificar els diferents treballs en funció de les necessitats demandades.	CT1, CE3
R5. Aplicar els coneixements adquirits tant teòrics com pràctics demostrant domini de les tècniques apreses.	CE4
R6. Tenir capacitat de recerca sobre els treballs demandats.	CT2, CE3, CE4
R7. Adquirir la formació bàsica en la construcció plàstica del personatge en funció del text dramàtic.	CT13, CE3, CE4

Al terminar con éxito esta asignatura, el alumnado será capaz de:	
R1. Conocer los contenidos teóricos de la asignatura.	CT13, CG5, CE4
R2. Entender la contribución del diseño del personaje al sentido dramático global de la escenificación.	CG2, CE3
R3. Saber analizar la información en textos e imágenes.	CG2
R4. Analizar y planificar los diferentes trabajos en función de las necesidades demandadas.	CT1, CE3
R5. Aplicar los conocimientos adquiridos tanto teóricos como prácticos demostrando dominio de las técnicas aprendidas.	CE4
R6. Tener capacidad de investigación sobre los trabajos demandados.	CT2, CE3, CE4
R7. Adquirir la formación básica en la construcción plástica del personaje en función del texto dramático.	CT13, CE3, CE4

4 Continguts de l'assignatura i organització temporal de l'aprenentatge Contenidos de la asignatura y organización temporal del aprendizaje	
Descripció per blocs de contingut, unitats didàctiques, temes,... Descripción por bloques de contenido, unidades didácticas, temas,...	Planificació temporal Planificación temporal
BLOC 1. HISTÒRIA DEL TRAGE I LA MODA 1. Introducció. El cos. Funció social i expressiva de la indumentària. 2. Conceptes fonamentals. 3. Recorregut històric a través de la història de l'art.	Setembre - Octubre
BLOC 2. EL VESTUARI EN LES ARTS DE L'ESPECTACLE 1. Història de la indumentària teatral. 2. El figurí i el vestuari escènic. 3. El llenguatge visual del vestuari. Forma, textura, color i llum. 4. Vestuari, personatge i actor. 5. Disseny de personatge. Procés de treball i col·laboració amb l'equip artístic.	Novembre - Desembre
BLOC 3. EL DIÀLEG TEXT-IMATGE 1. Lectura, cerca i anàlisi del personatge en un text. 2. Caràcter interior i exterior del personatge. 3. Relació i evolució dels personatges.	Desembre - Gener
HISTORIA DEL TRAJE Y LA MODA 1. Introducción. El cuerpo. Función social y expresiva de la indumentaria. 2. Conceptos fundamentales. 3. Recorrido histórico a través de la historia del arte.	Septiembre - Octubre
EL VESTUARIO EN LAS ARTES DEL ESPECTÁCULO 1. Historia de la indumentaria teatral. 2. El figurín y el vestuario escénico. 3. El lenguaje visual del vestuario. Forma, textura, color y luz. 4. Vestuario, personaje y actor 5. Diseño de personaje. Procesos de trabajo y colaboración con el equipo artístico.	Noviembre - Diciembre
EL DIÁLOGO TEXTO-IMAGEN 1. Lectura, búsqueda y análisis del personaje en un texto. 2. Carácter interior y exterior del personaje. 3. Relación y evolución de los personajes.	Diciembre - Enero
5 Activitats formatives	

Actividades formativas

5.1 Activitats de treball presencials
Actividades de trabajo presenciales

ACTIVITATS ACTIVIDADES	Metodologia d'ensenyança-aprenentatge <i>Metodología de enseñanza-aprendizaje</i>	Relació amb els Resultats d'Aprenentatge <i>Relación con los Resultados de Aprendizaje</i>	Volum treball (en nº hores o ECTS) <i>Volumen trabajo (en nº horas o ECTS)</i>
Classe presencial <i>Clase presencial</i>	Exposició de continguts per part del professor o en seminaris, anàlisi de competències, explicació i demostració de capacitats, habilitats i coneixements en l'aula. <i>Exposición de contenidos por parte del profesor o en seminarios, análisis de competencias, explicación y demostración de capacidades, habilidades y conocimientos en el aula.</i>	R1,R2,R3	20
Classes pràctiques <i>Clases prácticas</i>	Sessions de treball en grup supervisades pel professor. Estudi de casos, projectes, tallers, problemes, estudi de camp, aula d'informàtica, laboratori, visites a exposicions/concerts/representacions/ audicions..., cerca de dades, biblioteques, en Internet, etc. Construcció significativa del coneixement a través de la interacció i activitat de l'alumne. <i>Sesiones de trabajo grupal en grupos supervisadas por el profesor. Estudio de casos, proyectos, talleres, problemas, estudio de campo, aula de informática, laboratorio, visitas a exposiciones/conciertos/ representaciones/audiciones..., búsqueda de datos, bibliotecas, en Internet, etc.</i> <i>Construcción significativa del conocimiento a través de la interacción y actividad del alumno.</i>	R4,R5,R6,R7	17
Exposició treball en grup <i>Exposición trabajo en grupo</i>	Aplicació de coneixements interdisciplinaris. <i>Aplicación de conocimientos interdisciplinares.</i>	R1- R7	3
Tutoria <i>Tutoría</i>	Atenció personalitzada i en grup reduït. Període d'instrucció i/o orientació realitzat per un tutor/a amb l'objectiu de revisar i discutir els materials i temes presentats en les classes, seminaris, tallers, lectures, realització de treballs, projectes, etc. <i>Atención personalizada y en pequeño grupo. Periodo de instrucción y/o orientación realizado por un tutor/a con el objetivo de revisar y discutir los materiales y temas presentados en las clases, seminarios, talleres, lecturas, realización de trabajos, proyectos, etc.</i>	R1 -R7	2
Avaluació <i>Evaluación</i>	Conjunt de proves (audicions, orals i/o escrites) empleades en l'avaluació inicial, formativa o additiva de l'alumne. <i>Conjunto de pruebas (audiciones, orales y/o escritas) empleadas en la evaluación inicial, formativa o aditiva del alumno.</i>	R1 - R7	3
SUBTOTAL			45

5.2 Activitats de treball autònom
Actividades de trabajo autónomo

ACTIVITATS ACTIVIDADES	Metodologia d'ensenyança-aprenentatge <i>Metodología de enseñanza-aprendizaje</i>	Relació amb els Resultats d'Aprenentatge <i>Relación con los Resultados de Aprendizaje</i>	Volum treball (en nº hores o ECTS) <i>Volumen trabajo (en nº horas o ECTS)</i>
Treball autònom <i>Trabajo autónomo</i>	Estudi de l'alumne/a: preparació i pràctica individual de lectures, textos, interpretacions, assajos, resolució de problemes, projectes, seminaris, tallers, treballs, memòries,... per a exposar, interpretar o entregar durant les classes teòriques, classes pràctiques i/o tutories de grup reduït. <i>Estudio del alumno/a: preparación y práctica individual de lecturas, textos, interpretaciones, ensayos, resolución de problemas, proyectos, seminarios, talleres, trabajos, memorias,... para exponer, interpretar o entregar durante las clases teóricas, clases prácticas y/o tutorías de pequeño grupo.</i>	R1,R2,R3,R4	15
Estudi pràctic <i>Estudio práctico</i>	Preparació en grup de lectures, textos, interpretacions, assajos, resolució de problemes, projectes, seminaris, tallers, treballs, memòries,... per a exposar, interpretar o entregar durant les classes teòriques, classes pràctiques i/o tutories de grup reduït. <i>Preparación en grupo de lecturas, textos, interpretaciones, ensayos, resolución de problemas, proyectos, seminarios, talleres, trabajos, memorias,... para exponer, interpretar o entregar durante las clases teóricas, clases prácticas y/o tutorías de pequeño grupo.</i>	R1,R2,R3,R4,R5,R6	13
Activitats complementàries <i>Actividades complementarias</i>	Preparació i assistència a activitats complementàries com tallers, exposicions, concerts, representacions, congressos, conferències, etc. <i>Preparación y asistencia a actividades complementarias como talleres, exposiciones, conciertos, representaciones, congresos, conferencias, etc.</i>	R3,R7	2
SUBTOTAL			30

TOTAL 75

6 Sistema d'avaluació i qualificació

Sistema de evaluación y calificación

6.1 Instruments d'avaluació

Instrumentos de evaluación

Proves escrites (proves objectives, de desenvolupament, mapes conceptuals,...), exposició oral, treballs dirigits, projectes, tallers, estudis de cas, quaderns d'observació, portafolio,...

Pruebas escritas (pruebas objetivas, de desarrollo, mapas conceptuales,...), exposición oral, trabajos dirigidos, proyectos, talleres, estudios de caso, cuadernos de observación, portafolio,...

INSTRUMENT D'AVALUACIÓ INSTRUMENTO DE EVALUACIÓN	Resultats d'Aprenentatge avaluats Resultados de Aprendizaje evaluados	Percentatge atorgat (%) Porcentaje otorgado (%)
PRIMERA CONVOCATÒRIA (AVALUACIÓ CONTINUA):		
- Instrument 1: Treball teòric individual sobre un aspecte de la història de la moda.	R1, R2, R3, R4	20%
- Instrument 2: Treball final individual sobre el disseny dels personatges d'una obra teatral.	R4, R5, R6, R7	30%
- Instrument 3: Exposició oral.	R2, R4	10%
- Instrument 4: Treballs pràctics d'avaluació contínua sobre les unitats.	R1-R7	20%
- Instrument 5: Registre observació diària del professor. Assistència i puntualitat. Actitud. Ètica y autodisciplina.	R1-R7	20%
PRIMERA CONVOCATÒRIA (SENSE AVALUACIÓ CONTINUA):		
- Un treball teòric acordat anteriorment sobre el temari.	R1, R2, R3, R4	20%
- Un exercici pràctic sobre un text de teatre a determinar.	R1-R7	30%
- Una prova escrita que versarà sobre el temari de l'assignatura.	R2, R4	50%
PRIMERA CONVOCATORIA (EVALUACIÓN CONTINUA):		
- Instrumento 1: Trabajo teórico individual sobre un aspecto de la historia de la moda.	R1, R2, R3, R4	20%
- Instrumento 2: Trabajo final individual sobre el diseño de los personajes de una obra teatral.	R4, R5, R6, R7	30%
- Instrumento 3: Exposición oral.	R2, R4	10%
- Instrumento 4: Trabajos prácticos de evaluación continua sobre las unidades.	R1-R7	20%
- Instrumento 5: Registro observación diaria del profesor. Asistencia y puntualidad. Actitud. Ética y autodisciplina.	R1-R7	20%
PRIMERA CONVOCATORIA (SIN EVALUACIÓN CONTINUA):		
- Un trabajo acordado anteriormente sobre el temario.	R1, R2, R3, R4	20%
- Un ejercicio práctico sobre un texto de teatro a determinar.	R1-R7	30%
- Una prueba escrita que versará sobre el temario de la asignatura.	R2, R4	50%

6.2 Criteris d'avaluació i dates d'entrega

Criterios de evaluación y fechas de entrega

CRITERIS D'AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua. En ella es valorarà:

- L'assistència, puntualitat i actitud de l'alumne.
- L'evolució de l'alumne durant el procés d'aprenentatge.
- Els coneixements teòric pràctics adquirits.
- La participació activa i positiva de l'alumne a les classes.
- La presentació dels treballs teòrics i/o pràctics proposats pel professor en el termini acordat.
- La capacitat de recerca i anàlisi en els treballs.
- La progressió creativa de l'alumne al llarg del semestre.

Cada matrícula comporta **dues convocatòries d'avaluació**, primera i segona (excepte per als casos en els quals ja s'hagen consumit prèviament tres convocatòries). Per tant, cada alumne/a de primera matrícula té opció a dues convocatòries en cada assignatura. En el cas que l'estudiant supere el 20% de faltes d'assistència sobre el total de les hores lectives presencials de l'assignatura, i aquestes no estiguen justificades documentalment per malaltia o una alta causa legal, perdrà el dret a l'avaluació contínua.

No presentat/da. La condició de «No presentat/da» consumeix convocatòria. La directora o el director del centre podrà autoritzar, a petició de l'estudiant, amb caràcter excepcional i per causes objectives degudament justificades, com per exemple malaltia greu o qualsevol altra causa de força major, la renúncia a una convocatòria per curs acadèmic i per assignatura.

DATES DE PRIMERA CONVOCATÒRIA (AVALUACIÓ CONTINUA)

Entre el 12 de desembre i el 18 de gener de 2026. Es confirmaran les diferents dates de lliurament de treballs i pràctiques amb el professorat amb la suficient antelació.

DATES DE PRIMERA CONVOCATÒRIA (SENSE AVALUACIÓ CONTINUA)

La data de l'examen i d'entrega de treballs serà entre el 18 i el 31 de gener de 2026, es publicarà per el Centre amb la suficient antelació.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

La evaluación será continua. En ella se valorará:

- La asistencia, puntualidad y actitud del alumno.
- La evolución del alumno durante el proceso de aprendizaje.
- Los conocimientos teórico prácticos adquiridos.
- La participación activa y positiva del alumno en las clases.
- La presentación de los trabajos teóricos y/o prácticos propuestos por el profesor en el plazo acordado.
- La capacidad de investigación y análisis en los trabajos.
- La progresión creativa del alumno a lo largo del semestre.

Cada matrícula comporta **dos convocatorias de evaluación**, primera y segunda (excepto para los casos en los que se haya consumido previamente tres convocatorias). Por tanto, cada alumno/a de primera matrícula tiene la opción a dos convocatorias en cada asignatura. En el caso de que el estudiante supere el 20% de faltas de asistencia sobre el total de las horas lectivas presenciales de la asignatura, y estas no están justificadas documentalment por enfermedad o alguna otra causa legal, perderá el derecho a la evaluación continua y no podrá suspender automáticamente la primera convocatoria. Es decir, podrá presentarse a la primera y segunda convocatoria, pero no le contará ninguna nota de los trabajos desarrollados durante el semestre en el proceso de evaluación continua (notas parciales de trabajos realizados sobre las distintas unidades didácticas).

No presentado/a. La condición de "No presentado/a" consume convocatoria. La directora o director del centro podrá autorizar, a petición del estudiante, con carácter excepcional y por causas objetivas debidamente justificadas, como por ejemplo enfermedad grave o cualquier otra causa de fuerza mayor, la renuncia a una convocatoria por curso académico y por asignatura.

FECHAS DE PRIMERA CONVOCATORIA (EVALUACIÓN CONTINUA)

Entre el 12 de diciembre y el 18 de enero de 2026. Se confirmarán las diferentes fechas de entrega de trabajos y prácticas con el profesorado con la suficiente antelación.

FECHAS DE PRIMERA CONVOCATORIA (SIN EVALUACIÓN CONTINUA)

La fecha de examen y de entrega de trabajos será entre el 18 y el 31 de enero de 2026, se publicará por parte del Centro con la suficiente antelación.

6.3 Sistemes de recuperació

Sistemas de recuperación

Per a l'alumnat que ha suspès o no ha seguit el desenvolupament normal de les classes – criteris i dates d'entrega)
Para el alumnado que ha suspendido o no ha seguido el desarrollo normal de las clases – criterios y fechas de entrega)

SEGONA CONVOCATÒRIA

La segona convocatòria constarà de tres parts:

- Un treball teòric acordat anteriorment sobre el temari. 20%
- Un exercici pràctic sobre un text de teatre a determinar. 30%
- Una prova escrita que versarà sobre el temari de l'assignatura. 50%

La nota global de l'assignatura serà la suma de les notes parcials dels instruments d'avaluació. S'han de presentar tots els instruments per tal de poder ser avaluat. Els criteris d'avaluació seran els mateixos que en la 1a. Convocatòria.

La data de l'examen i d'entrega de treballs serà publicada per el Centre amb la suficient antelació.

SEGUNDA CONVOCATORIA

La segunda convocatoria constará de tres partes:

- Un trabajo acordado anteriormente sobre el temario. 20%
- Una prueba escrita que versará sobre el temario de la asignatura. 30%
- Un ejercicio práctico sobre un texto de teatro a determinar. 50%

La nota global de la asignatura será la suma de notas parciales de los instrumentos de evaluación. Se deben presentar todos los instrumentos para poder ser evaluado. Los criterios de evaluación serán los mismos que en la 1a. Convocatoria.

La fecha de examen y de entrega de trabajos se publicará por parte del Centro con la suficiente antelación.

7**Bibliografia****Bibliografía****Bibliografia bàsica:****Bibliografía básica:**

ECHARRI, M. i SAN MIGUEL, E. (1998). *Vestuario Teatral*. Ciudad Real: Ñaque.

LAVER, J. (2005). *Breve historia del traje y la moda*. Madrid: Cátedra.

SQUICCIARINO, N. (1990). *El vestido habla*. Madrid: Cátedra.

Bibliografia Complementària:**Bibliografía Complementaria:**

BALMORI, G. (2004). *La comedia clásica norteamericana*. Madrid: JC.

BARI, V. i VELOZ, P. (2021). *Descubrir el vestuario*. Buenos Aires: Eudeba.

BEARD, G. (1993). *The Complete Gentleman*. New York: Rizzoli.

CINTORA, P. (1988). *Historia del calzado*. Zaragoza: Aguaviva.

FIGUERAS, J. (2012). *Historia de la moda. Pasado, presente y futuro*. Madrid: Ediciones Internacionales Universitarias.

GARNIER, G. (1986). *Paul Poiret et Nicole Groult. Maitres de la Mode*. Paris: Musée de la Mode et du Costume Palais Galliera.

HUAIXIANG, T (2019). *Diseño de figurines y vestuario escénico*. Madrid: Ediciones Anaya Multimedia.

JOHNSTON, S. (1978). *Erté. Fashion Paper Dolls of the Twenties*. New York: Dover Publications.

NADOOLMAN LANDIS, D. (2003). *Diseño de vestuario*. Barcelona: Océano.

OLIAN, J. (2015). *Authentic French Fashions of the Twenties*. New York: Dover Publications.

O'KEEFFE, L. (1998). *Zapatos*. Barcelona: Konemann.

ORTIZ, A. i PIQUERAS, M.J. (2004). *La pintura en el cine*. Madrid: Paidós.

SPENCER, CH. (1977). *Cecil Beaton. Stage and Film Designs*. London: Academy Editions.

UBERSFELD, A. (1989). *Semiótica teatral*. Madrid: Cátedra.